

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

سند ملی جهاد کشاورزی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی
موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

حسابرسی اجتماعی، ابزاری جهت حکمرانی خوب

Social Audit, Tools for Good Governance

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

تاریخچه حسابرسی اجتماعی

کلمه "audit" در معنای لاتین به معنای "شنیدن" است. در زمان‌های قدیم، امپراتورها با بکارگیری افراد به عنوان حسابرسان برای دریافت بازخورد فعالیت‌ها در قلمرو خود استفاده می‌کردند. این حسابرسان با رفتن به مکان‌های عمومی و گوش دادن به نظرات شهروندان در مورد موضوعات مختلف، و مشاهده رفتار آنها می‌پرداختند. نظارت بر کارفرمایان محلی و دریافت مالیات از دیگر وظایف این بازرسان بود.

در اواسط دهه ۱۹۷۰، در انگلستان و اروپا، اصطلاح حسابرسی اجتماعی برای مشخص کردن ارزیابی‌هایی که بر روی تأثیر احتمالی بر مشاغل، جامعه و محیط زیست متمرکز شده بودند مورد استفاده قرار دادند.

این ارزیابی‌ها از اصطلاح "حسابرسی اجتماعی" استفاده می‌کنند تا به روشنی این نکته را بیان کنند که آنها به نتیجه اجتماعی و نه "اقتصادی" مربوط به یک اقدام خاص مربوط می‌شوند. در طی نزدیک به دو دهه گذشته در هند و کشورهای همسایه آن بشدت مورد توجه کارگزاران توسعه قرار گرفته است.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

پایه و بنیان حسابرسی اجتماعی

**حسابرسی اجتماعی مبتنی بر این اصل است که حکمرانی محلی
دموکراتیک تا جایی که امکان پذیر است می بایست برپایه توجه به
رضایت و درک از همه نگرانی های ذینفعان انجام پذیرد.
بنابراین حسابرسی اجتماعی یک فرآیند است و نه رویداد.**

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

حسابرسی اجتماعی چیست؟

می تواند به روش های مختلف تفسیر شود

- ارزیابی اینکه چقدر یک شرکت تعهدات اجتماعی خود را رعایت کرده است
- در برنامه های توسعه، حسابرسی اجتماعی یک فرآیند است که مردم یا استفاده کنندگان نهایی بهره مند از هر طرح، برنامه، سیاست یا قانون، قادر به ممیزی چنین طرح ها، برنامه ها، سیاست ها و قوانین هستند.
- حسابرسی اجتماعی یک فرآیند مداوم است که از طریق آن می تواند نفع بران بالقوه و سایر بهره مندان از یک فعالیت یا پروژه را در برنامه ریزی برای نظارت و ارزیابی این فعالیت یا پروژه درگیر کند.
- با این حال، «حسابرسی اجتماعی» نیز می تواند به معنای گسترده تر، به عنوان یک فرآیند مداوم هوشیاری و نظارت عمومی، درک شود.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

معنی حسابرسی اجتماعی

حسابرسی اجتماعی فرایندی است که در آن جزئیات منابع مالی و غیر مالی، که توسط سازمان‌های دولتی برای طرح‌های توسعه‌ای مورد استفاده قرار می‌گیرد، بطور شفاف با عموم ذینفعان اغلب از طریق یک پلت فرم عمومی، به اشتراک گذاشته می‌شود.

حسابرسی اجتماعی به مردم اجازه می‌دهد تا پاسخگویی و شفافیت سازمانهای دولتی را مشاهده کنند و ذینفعان نهایی قادر می‌شوند فرصتی برای مداخله و اثر گذاری در فرآیند توسعه داشته باشند.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

معنی حسابرسی اجتماعی

- حسابرسی اجتماعی یک فرآیند است که در قالب آن مردم با دولت به منظور پایش و ارزیابی برنامه ریزی و اجرای طرح یا برنامه و یا پیاده سازی یک سیاست یا قانون کار می کنند.
- فرآیند حسابرسی اجتماعی به شدت وابسته به شناسایی و انتشار باز و گسترده اطلاعات مرتبط است.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

چرا حسابرسی اجتماعی؟

- یک رویکرد برای تقویت حکمرانی خوب از طریق یک فرایند، که به ترویج روحیه شفافیت و پاسخگویی کمک می‌کند.
- برای افزایش مشارکت عمومی
- برای فعال کردن اقشار مختلف مردم (زنان، کودکان،...) در راستای استفاده از حقوق خود.
- برای اجرای موثر طرح‌ها
- برای کنترل بی‌نظمی‌ها

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

اصول حسابرسی اجتماعی

- ایجاد شفافیت
- در برگیرنده مشارکت
- نمایانگر
- همراه با مشاوره و ایجاد همراهی
- ایجاد مسئولیت
- اصلاح پذیری

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

اهداف حسابرسی اجتماعی

- ۱- ارزیابی از شکاف فیزیکی و مالی بین نیازها و منابع موجود برای توسعه محلی.
- ۲- ایجاد آگاهی در میان ذینفعان و ارائه دهندگان خدمات محلی و اجتماعی.
- ۳- افزایش کارایی و اثربخشی برنامه‌های توسعه محلی.
- ۴- بررسی و پایش دقیق تصمیمات مختلف سیاسی، با توجه به منافع و اولویت‌های ذینفعان، به ویژه فقرا روستایی.
- ۵- برآورد هزینه فرصت برای ذینفعان از نظر دسترسی به موقع به خدمات عمومی.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مزایای ممیزی اجتماعی

- (الف) بهبود مشارکت جامعه در برنامه ریزی محلی.
- (ب) دموکراسی محلی را تشویق می‌کند.
- (ج) مشارکت جامعه را تشویق می‌کند.
- (د) بهبود شرایط جهت گروه‌های محروم.
- (ه) تصمیم‌گیری جمعی و مسئولیت‌ها را به اشتراک می‌گذارد.
- (و) منابع انسانی و سرمایه اجتماعی را توسعه می‌دهد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مستندات عمومی لازم برای حسابرسی اجتماعی

(الف) تمام اسناد تخصیص بودجه، لیست افراد ذینفع، صورتحساب‌ها، کوپن‌ها، حساب‌ها و غیره باید برای نظارت عمومی در دسترس باشند.

(ب) تمام درخواست مجوزها و گواهی‌های صادر شده توسط موسسات محلی باید دارای شماره سریال باشند. هر ثبت‌کننده که نشان‌دهنده تاریخ درخواست و تاریخ ترخیص در هر مورد است باید برای هر متقاضی موجود باشد. در صورت امکان، اسناد باید به صورت عمومی نمایش داده شوند.

(ج) ارزیابی عمومی مالیات، معافیت‌ها، کمک‌های مالی و غیره، برای اطمینان از اینکه شکایات در موارد غیرقانونی وجود ندارد.

چندین ایالت اعلام کرده‌اند که تمام اسناد طرح گرام پانچایت مربوط به انتخاب ذینفع، برآورد هزینه بودجه و غیره به عنوان اسناد عمومی است. یادداشت روزانه در سایت جامع توسعه ارسال شده، نام کارگران، دستمزد پرداخت شده، هزینه و مقادیر مواد، هزینه حمل و نقل و غیره است.

با این حال، ترتیبات حسابرسی اجتماعی عمدتاً بی‌اثر است زیرا هیچ قانونی برای اقدام مجازات وجود ندارد. دولت‌ها باید قانون را برای تسهیل حسابرسی اجتماعی توسط گرام صباح تصویب کنند.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مراحل حسابرسی اجتماعی در بدنه جامعه محلی

۱. وضوح مقاصد و اهداف انتخابات محلی.
۲. شناسایی ذینفعان با تمرکز بر نقش خاص و مسئولیتهای آنان. حسابرسی اجتماعی با هدف اطمینان از اینکه به گوش همه ذینفعان برسد و بازخورد آنان را بگیرد. به خصوص مهم است که گروه‌های اجتماعی حاشیه‌نشین که به طور معمول از مطالعه خارج می‌شوند، در مورد مسائل و فعالیت‌های محلی توسعه‌ای سخن گفته و دیدگاه خود را نسبت به عملکرد افراد منتخب محلی بیان کنند.
۳. تعریف شاخص‌های عملکردی که باید همه آنها را درک و پذیرفته باشند. داده‌های شاخص باید به طور منظم توسط ذینفعان جمع‌آوری شود.
۴. جلسات منظم برای بررسی و بحث در مورد داده‌ها / اطلاعات در مورد شاخص‌های عملکرد.
۵. پیگیری جلسه نظرسنجی اجتماعی با بدنه پانچایت، بررسی فعالیت‌ها و دیدگاه‌های ذینفعان، تعهدات مربوط به تغییرات و توافق در مورد اقدامات آینده، به پیشنهاد ذینفعان.
۶. ایجاد یک گروه از مردم محلی قابل اعتماد از جمله سالمندان، معلمان و دیگرانی که متعهد و مستقل هستند جهت درگیر شدن در تأیید و قضاوت در مورد تصمیمات بر اساس حسابرسی اجتماعی.
۷. یافته‌های حسابرسی اجتماعی باید با تمام سهامداران محلی به اشتراک گذاشته شود. این شفافیت و پاسخگویی را تشویق می‌کند. یک گزارش از جلسه حسابرسی اجتماعی باید برای حسابرسی گرام پانچایت ارسال شود. علاوه بر این، تصمیمات کلیدی باید بر روی دیوارها و تخته‌ها نوشته شود و به صورت شفاهی نیز اطلاع‌رسانی شود.

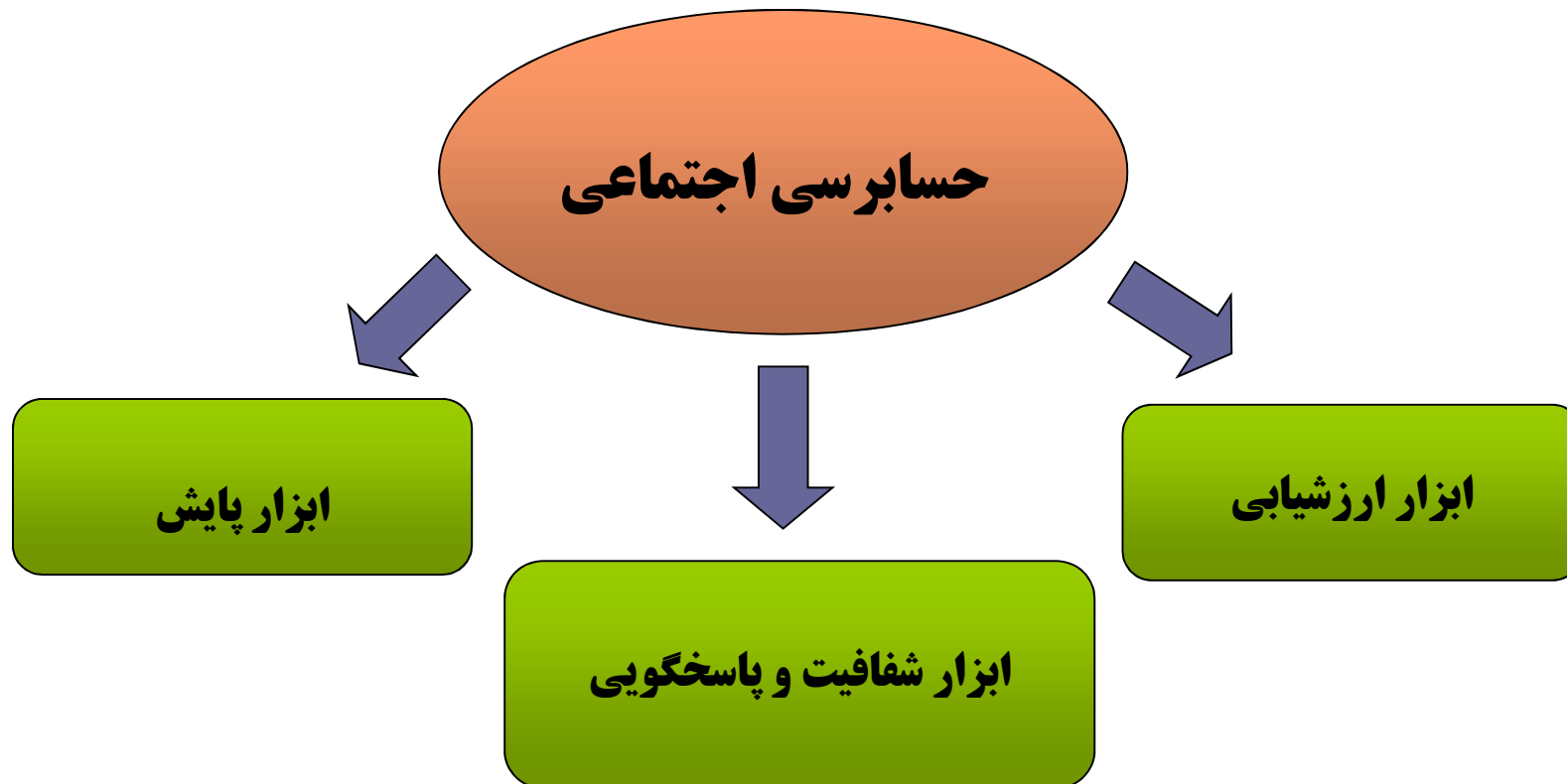

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

دامنه حسابرسی اجتماعی

انواع حسابرسی

- حسابرسی دولتی یا نهادی (خارجی و داخلی)
- حسابرسی های مالی، حسابرسی عملکرد
- ممیزی های عمومی
- حسابرسی مردمی
- حسابرسی اجتماعی

حسابرسی دولتی

- معمولاً توسط حسابرسان حرفه ای و بدون دخالت قابل توجهی از افراد ذینفع و یا متاثر از موضوع انجام می پذیرد
- اولویت آن بررسی یکپارچگی رویه ها و خروجی ها است
- توانایی کمی برای دریافت نتایج کلی و یا بررسی پیامدها دارد
- سازمان بازرسی کل کشور (Inspection Organization)

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی
موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

حسابرسی مردمی

- توسط مردم انجام می‌شود، گاهی اوقات با کمک جنبش‌ها و سازمان‌های غیر دولتی، که همواره با دعوت مستمر از دولت همراه است.
- توانایی ایجاد ادراک عمومی، دانش محلی و حمایت و تایید عمومی را دارا است.
- می‌تواند به بررسی پیامدها و ارزیابی از اولویت‌ها بپردازد.
- با این حال، یافته‌های حاصل از آن کمتر مورد پذیرش دولت‌ها قرار می‌گیرد.

حسابرسی اجتماعی

- به طور مشترک توسط دولت و مردم انجام می شود، به ویژه توسط افرادی که تحت تأثیر قرار می گیرند یا مورد هدف برنامه قرار گرفته اند.
- از ادراکات و دانش مردم در فرآیند حسابرسی بهره می گیرد.
- توانایی توجه به پیامدها و نه فقط خروجی ها را دارد.
- توانایی درگیر نمودن، ایجاد وظیفه مندی، مسئولیت و آشکارسازی برای مردم را دارد
- همچنین ایجاد پذیرش و مشروعیت بیشتر توسط دولت

سناریوی ایده آل

- **حسابرسی دولتی در قالب حسابرسی پایه باقی مانده، اما می‌بایست شفاف‌تر و مشارکت‌پذیرتر باشد.**
- **حسابرسی اجتماعی علاوه بر اجرا در انواع خاصی از طرح‌ها و فعالیت‌ها، می‌بایست به دیگر موارد نیز سرایت کند، به ویژه آنهایی که با هزینه‌های سنگین و با ابعاد وسیع از منافع و پیامدها در سطح عمومی انجام می‌شود.**
- **حسابرسی عمومی انتخابی نیز در شرایطی که به نظر می‌رسد فرایند جاری حسابرسی قادر به حصول نتیجه نبوده است**

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

حسابرسی اجتماعی در برابر حسابرسی مالی

- حسابرسی مالی = آیا پول به درستی خرج شد؟
- حسابرسی اجتماعی = آیا خرج کردن پول تفاوتی بوجود آورده است؟

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

روش‌های انجام حسابرسی اجتماعی

- در قالب تشکل
- توسط شوراهای محلی (شورای روستا)
- مؤسسه مستقل
- اشخاص ثالث مانند سازمان‌های غیر دولتی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی
موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مراحل حسابرسی اجتماعی

- تایید حقایق و ارقام با شواهد و اطلاعات به دست آمده
- بررسی فیزیکی آثار
- بحث گروهی متمرکز / جلسات شبانه با روستاییان
- برگزاری نشست عمومی حسابرسی اجتماعی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

فرآیند حسابرسی اجتماعی

- تهیه تقویم سالیانه فعالیت توسط واحد حسابرسی اجتماعی
- تقویم ها به تمامی سازمان های اجرایی و مرتبط ارسال می شود
- افراد مطلع به همراه ذینفعان اصلی باید اسناد را بررسی کنند
- براساس اطلاعات موجود ذینفعان اصلی باید ملاقات شوند و ارقام مربوط به پرونده ها باید با حقایق واقعی بر اساس تأیید آنها نهایی شود

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

فرآیند حسابرسی اجتماعی

- از طریق بحث گروهی (FGDs) و مصاحبه‌های رودرو، جزئیات اجرای طرح باید مشخص شود
- در صورتی که اختلافاتی در زمینه‌های مورد نظر وجود داشته باشد و در ارتباط با آن توافقی حاصل گردد می‌بایست با دقت ثبت و نوشته شده و به امضای افراد برسد و در گزارش حسابرسی اجتماعی گنجانده شود
- اطلاعات باید در فرم‌های حسابرسی اجتماعی گنجانده و تحلیل شود
- جلسه عمومی باید برای بحث در مورد یافته‌های حسابرسی اجتماعی برگزار شود
- تیم پیاده‌سازی (اعضای PRI و مقامات دولتی) در gramsabha حضور خواهند داشت

ساختار حکومت در هندوستان

نظام پانچایات

Gram Sabha

- گرام صبا تکیه گاه توسعه برای شورای محلی (Panchayati) است. مردم از مجمع گرام صبا برای بحث در مورد حکمرانی و توسعه محلی استفاده می کنند و برنامه های مربوط به این روستا را تهیه می کنند.
- پانچایات برنامه های توسعه را تحت مجوز کلی، پایش و نظارت از سوی گرام صبا اجرا می کند.
- تمام تصمیمات Panchayat از طریق Gram Sabha گرفته می شود و هیچ تصمیمی بدون رضایت گرام صبا رسمی و معتبر نیست.

اعضای گرام صبا

- افراد بالای ۱۸ سال که در روستا زندگی می کنند
- افراد کنونی یا بالقوه عضو شورای روستا (Panchayat)

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش های برنامه ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

فرآیند حسابرسی اجتماعی

- گرام صباح باید این فرصت را در اختیار ذینفعان قرار دهد تا هر اطلاعات دیگری را که مورد نیاز است، پیگیری و بدست بیاورند.
- هماهنگ کننده برنامه منطقه ای (DPC) باید باید جهت به رسمیت شناخته شدن به گرام صباح معرفی شود.
- گزارش های حسابرسی اجتماعی باید به زبان محلی تهیه شود
- اقدامات گزارش شده از ممیزی اجتماعی قبلی، خوانده می شود
- ذینفعان اصلی می بایست درباره مفاد طرح ها آگاهی داشته باشند

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مشکلات و نگرانی‌ها در فرآیند حسابرسی اجتماعی

- هنوز بسیاری از ایالتها واحد حسابرسی اجتماعی ندارند
- شناسایی افراد مناسب در روستا و آموزش آنان
- مشکل عدم همکاری با اداره منطقه
 - در گرفتن سوابق موجود و در اغلب مواقع سوابق ناقص داده می‌شود
 - جلب نظر حسابرسان مستقل و مسئولین جهت عضویت در گرام صبا
 - عدم تشکیل جلسات عمومی
 - عدم پاسخگویی، عدم همکاری و عدم بودجه مناسب
- وجود تهدیدات و تضعیف در هنگام حسابرسی اجتماعی
 - قوانین پشتیبان ایالتی مناسب در این زمینه وضع نشده است

مشکلات و نگرانی ها در فرآیند حسابرسی اجتماعی

• تدارکات

- شناسایی و بکارگیری افراد مناسب و متعهد
- عدم شفافیت در چگونگی طبقه بندی بی نظمی ها
- عدم وجود زمان کافی
- افراد مورد نظر در طول روز در دسترس نیستند

• وجود فساد در میان کارکنان

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

منافع حسابرسی اجتماعی

- ایجاد آگاهی
- پایش، ارزیابی و سنجش پیامدها
- درک درست از نارضایتی‌ها و شکایات و پیگیری اقدامات اصلاحی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

نمونه از حسابرسی اجتماعی

۱- حسابرسی اجتماعی در پانچایت جرنایپالی

- در اکتبر ۲۰۰۱، اعضای گرام صباح پانچایت جرنایپالی یک حسابرسی یک روزه از کارهای توسعه انجام دادند که طی سه سال گذشته در این پانچایت انجام شده است.
- این ممیزی با مشارکت فعال بسیاری از افراد و سازمان‌ها، از جمله مقامات اداری بخش و ناحیه، کمپین ملی پیگیری مطالبه حق دسترسی مردم به اطلاعات (NCPRI) و موسسه کمک‌های عملی هند (Action Aid) بود.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

نمونه از حسابرسی اجتماعی

از نتایج حسابرسی مشخص شد که:

- اگر چه برخی از کارها انجام نشده است، بودجه تأیید شده در سوابق نشان داده شد که استفاده شده است.
- ۳۱ پیمانکار که در این پروژه مشغول به کار بودند بر پایه مقررات دولت هند مجاز به فعالیت نبوده اند.
- پیمانکاران نتوانستند بر پایه طرح‌های اصلی کار را پیش ببرند.
- به جای هدف ۱۰۰ روز کاری برای استخدام برای خانواده‌های زیر خط فقر ((BPL، فقط ۱۲ نیم روز کاری کار فراهم شده است.
- خانواده‌های زیر خط فقر قادر نبودند از فروشگاه‌های توزیع عمومی (PDS) غذای یارانه‌ای را به عنوان دستمزد جزئی بخرند زیرا آنها کارت‌های مورد نیاز را نداشتند.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهادکشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصادکشاورزی و توسعه روستایی

نمونه از حسابرسی اجتماعی

۲- برنامه ریزی توسعه در سطح خرد به عنوان بخشی از حسابرسی اجتماعی

سازمان توسعه داوطلبانه سامارتان و انجمن تحقیقات مشارکتی در آسیا (PRIA) در یک برنامه با مشارکت مقامات محلی، اعضای پانچایات و اعضای اقشار مختلف در این برنامه مشارکت داشتند. این فرآیند راه را برای جمع آوری منابع برای جامعه محلی و در جهت افزایش مشارکت در جلسات گرام صباح که چهار بار در سال برگزار شد، فراهم می آورد.

این منجر به شناسایی چندین هدف شد. یکی ساختن یک زهکش جهت اراضی کشاورزی بود. با الهام از فرایند برنامه ریزی مشارکتی محلی، جامعه نیمی از هزینه های تخلیه را به عهده گرفت (۵۰,۰۰۰ روپیه). کسانی که نمی توانستند پول بدهند، کار خود را ارائه می دهند. بقیه پول از اداره منطقه به دست آمد و توسط گرام پانچایت فراهم شد.

در این فرآیند ایجاد و توسعه حس مالکیت پروژه برای هر یک از اعضای گرام صباح تقویت گردید. رابطه بین مردم و نمایندگان محلی به سرعت باعث ایجاد زمینه حمایت های متقابل در شرایط مشابه تبدیل شد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

تایید داده های بدست آمده توسط حسابرسان روستایی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

جمع آوری و تایید داده ها با ذینفعان

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

شهادت دینفغان در جمع عمومی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

کسب شواهد و شهادت‌های بیشتر

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش های برنامه ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مشارکت عموم ذینفعان در یک جلسه حسابرسی اجتماعی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

با تشکر از توجه شما